

Murat Orkun Selçuk¹

Politik Risk Çalışmaları Merkezi Direktörü

SURİYE'DEKİ SON GELİŞMELERİN ANLAMI VE YANSIMALARI

DEĞERLENDİRME NOTU

Ocak 2026'da Ahmed El Şara liderliğindeki Suriye Geçici Hükümeti Ordusu ile Kürt unsurlardan oluşan Suriye Demokratik Güçleri (SDG) arasında yaşanan çatışmalar ve varılan ateşkes, tüm dünya tarafından büyük bir ilgiyle takip ediliyor. Suriye Ordusunun SDG güçleri karşısında hızlı bir şekilde ilerlediği, önemli büyüklükte bir alan üzerinde kontrol sağladığı ve avantajlı bir ateşkes imzaladığı görülüyor.

Öte yandan, sahadaki cari gelişmeler kadar, bu gelişmelerin arkasında yatan nedenler ve bunların muhtemel sonuçları da önem taşıyor. Zira, bunlar Suriye sınırlarının da ötesinde, bölge genelindeki değişen dengelere yönelik göstergeleri içinde barındırıyor olabilir.

Sahada Yaşananlar

Öncelikle hızlıca gelişmelerin seyrine bakmakta fayda var. Mart 2025'te imzalanan Entegrasyon Anlaşması ile SDG'nin askeri, ekonomik ve idari anlamda kademeli olarak ancak bazı imtiyazları da elinde tutacak şekilde Suriye Devletine (ve ordusuna) entegre edilmesi öngörülüyordu.

Buna göre, SDG, Suriye Ordusu Bünyesinde "Kuzey ve Doğu Suriye Kolordusu"na dönüştürülecek ancak bazı imtiyazlara sahip olacaktı. SDG kontrolü altındaki petrol alanlarından elde edilecek gelirlerin bir kısmı merkezi hazineye aktarılacak, bir kısmı ise bölge idaresine bırakılacaktı. SDG kontrolündeki belediyeler geniş yetkilere sahip olacak, bölgedeki okullarda Kürtçe ikinci dil olarak öğretilecek ve vatandaşlığı olmayan tüm Kürtlere Suriye kimliği verilecekti. Üzerinde mutabakata varılması gereken hususlar arasında en önemlisi, şüphesiz ki askeri entegrasyon konusu idi.

¹<https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1504>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

3. Haseke Vilayetindeki tüm sivil kurumlar Suriye devletinin kurumlarına ve idari yapılarına entegre edilecektir.
4. Suriye Hükümeti bölgedeki tüm sınır kapılarını, petrol sahalarını ve gaz sahalarını kontrol altına alacak; kaynakların Suriye devletine iadesinin güvenliği düzenli güvenlik güçlerince sağlanacak, bu sırada Kürt bölgelerinin özel durumu göz önünde tutulacaktır.
5. Tüm SDG askeri ve güvenlik personeli, gerekli güvenlik incelemesinin ardından "bireysel" olarak Suriye Savunma ve İçişleri Bakanlıklarının yapılarına tam entegre olacak; buna uygun olarak askeri rütbelerin, mali hakların ve lojistik gereksinimler sağlanacaktır.
6. SDG liderliği, eski rejim kalıntılarının saflarına katılmasını engellemeyi ve kuzeydoğu Suriye bölgelerinde bulunan eski rejim kalıntısı subayların listelerini sunmayı taahhüt eder.
7. Siyasi katılım ve yerel temsiliyetin bir garantisi olarak, Haseke Valisi pozisyonunu üstlenecek bir adayın atanması için bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılacaktır.
8. Ayn el Arap (Kobani) şehrinde ağır silahlar geri çekilecek, şehir sakinlerinden oluşan bir güvenlik gücü kurulacak ve yerel polis gücü idari olarak Suriye İçişleri Bakanlığına bağlı olmak kaydıyla muhafaza edilecektir.
9. IŞİD mahkumları ve kamplarından sorumlu idare ve bu tesislerin güvenliğinden sorumlu güçler Suriye hükümeti ile entegre olacak; böylece Suriye hükümeti bu konuda tam yasal ve güvenlik sorumluluğunu üstlenecektir.
10. Ülke genelinde ortaklığı sağlamak amacıyla merkezi devlet yapısı içindeki üst düzey askeri, güvenlik ve sivil pozisyonlarda görevlendirilmek üzere SDG liderliği tarafından sunulan aday listesi kabul edilecektir.
11. Kürt kültür ve dil haklarının tanınmasını sağlayan, kayıt dışı/vatansız kişilerin sorunlarını ve geçmiş on yıllardan biriken mülkiyet hakları iddialarını çözüme kavuşturan 2026 tarihli ve 13 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi memnuniyetle karşılanmıştır.
12. SDG, egemenliği ve bölgesel istikrarı sağlamak amacıyla, Suriyeli olmayan PKK liderlerinin ve üyelerinin Suriye Arap Cumhuriyeti sınırları dışına çıkarılmasını taahhüt eder.
13. Suriye devleti, bölgenin güvenliğini ve istikrarını sağlamak amacıyla Amerika Birleşik Devletleri ile koordinasyon içinde, Uluslararası Koalisyonun aktif bir üyesi olarak terörle (IŞİD) mücadeleyle devam etmeyi taahhüt eder.
14. Afrin ve Şeyh Maksud bölgeleri sakinlerinin evlerine güvenli ve onurlu dönüşüne ilişkin mutabakatlar üzerinde çalışılacaktır.

Arka Plandaki Faktörler

Sahadaki gelişmelerin hızı, kamuoyunda şaşkınlık yaratmış olsa da aslında genel resme bakıldığında pek de şaşılabilecek bir durum olmadığı ortaya çıkıyor.

Her şeyden önce, her ne kadar kaybettiği topraklarda SDG'nin uzun sayılabilecek bir süredir hakimiyeti olsa da aslında bu bölgelerdeki nüfus, Kürt çoğunluklu değil. Deyrezzor, Rakka, Tabka aslında Arap nüfusun yaşadığı yerler. Kürt nüfus, Ayn el Arap (Kobani), Derik, Derbesiye gibi kuzey sınır bölgelerinde yoğunlaşmış durumda. Suriye Hükümetine bağlı güçlerin hızlı ilerleyişinin altında yatan sebeplerden biri de bu: SDG güçlerine karşı sadece

Suriye Ordusu mücadele etmedi; ele geçirilen topraklardaki Arap aşiretler de ordunun yanında çatışmalara katıldı ve böylelikle çok yönlü bir harekât gerçekleştirildi.

Doğal olarak bu noktada şu soru akla gelecektir: Yerel ölçekte bu hususlar doğru olabilir ancak Suriye'deki gelişmelerde en büyük belirleyici olan ABD, bu konuda hiç mi etkili değil? Bu sorunun cevabı bizi yine şaşırtıcı olmayan ve muhtemelen daha önemli olan diğer faktöre götürüyor.

ABD'nin Ankara Büyükelçisi ve Suriye Özel Temsilcisi Tom Barrack, hem Başkan Trump'ın yakın dostu hem de ABD'nin Ortadoğu politikasını Trump'ın damadı Jared Kushner ve Ortadoğu özel temsilcisi Steve Witkoff ile birlikte şekillendiren bir isim. Barrack'ın istisnai olarak sarf ettiği birkaç söz ya da gafları yerine ısrarla ve tutarlı şekilde vurguladığı hususlara dikkat edenler için bu gelişmeler sürpriz olmamıştır. Barrack'ın hemen hemen her platformda altını çizdiği hususlar şu şekilde özetlenebilir:

- Mevcut ABD yönetimi, bölgesel sorunların ilgili ülkeler tarafından çözülmesini istiyor; askeri ya da ekonomik olarak doğrudan müdahil olmaya ise sıcak bakmıyor.
- "Self-determination" prensibi ile ülke içindeki grupların desteklendiği dönem geride kaldı. Artık merkezi hükümetler destekleniyor.
- Bu konuda Irak ve Lübnan sıkça olumsuz örnekler olarak anılıyor; Suriye'de benzer bir durumun olması istenmiyor.
- Ahmet el Şara başarılı bulunuyor, geçmiş faaliyetleri çok fazla önemsenmiyor.
- Zayıf merkezi hükümet ve güçlü ülke içi grupların oluşturacağı güç boşluğunun, ABD'nin istemediği odakların (terör örgütleri ya da İran) etkinliğini arttıracacağı düşünülüyor. Bu nedenle merkezi hükümetlerin kapasitelerinin güçlendirilmesi ve uluslararası toplumla daha sağlıklı ilişkiler kurmaları gerektiği görüşü öne çıkıyor
- Ortadoğu'da zor durumda olan ülkelerin bu konuma düşmelerindeki en belirleyici faktör ekonomi. Bu nedenle merkezileşmiş güçlü bir ekonomi, refahı ve nihayetinde istikrarı sağlayan temel unsur.

"Büyük İsrail Projesi" olarak adlandırılan söylemin gerçekliğine itibar edilmese de, İsrail'in güvenlik kaygılarıyla hareket ettiği; ancak sık sık aşırı güç kullanımına başvurduğu ve bu nedenle dizginlenmesi gereken durumların ortaya çıktığı düşünülüyor. Detaylarda boğulmadan bu noktalar dikkate alındığında ABD'nin son yaşanan gelişmeleri neden engellemediği de anlaşılacaktır. Türkiye'nin de Suriye Hükümetini desteklediği düşünülürse gelinen nokta şaşırtıcı olmaktan çok uzaktır.

Diğer taraftan bu yaklaşım, Suriye'deki Kürt grupların sahadan silinmesine destek verildiği şeklinde anlaşılmalıdır. Sürecin başından beri ABD, SDG'nin hükümet içine makul ölçülerde entegre edilmesi konusunda ısrarcı olmuştur. Ahmet El Şara da, 17 Ocak 2026'da imzaladığı kararname ile Esad rejimi döneminde (Hafız Esad dönemi dahil) hiçbir zaman kimlik kartı dahi olmayan Kürtlerin vatandaşlık haklarının düzenlenmesi, Kürtçeye "ulusal dil" statüsü verilmesi ve mülkiyet sorunlarının çözümü için komisyon kurulmasını için bir dizi adım atmıştır.

Nitekim imzalanan anlaşma da bu görüşü destekler niteliktedir. ABD'nin bu operasyonlara izin vermesi, SDG'nin ayrılıkçı heveslerinden vazgeçerek merkezi hükümete entegre olmasını "teşvik edici" bir hamle olarak görülebilir.

Sonuçlar ve Etkiler

Yaşanan çatışmalar ve varılan anlaşmanın, Suriye içinde önemli etkiler doğuracağı şüphesiz. Her şeyden önce hükümet, bu süreç sonunda adeta “rüştünü ispat etmiş” oldu. Coğrafi açıdan ülkenin tamamına yakınına kontrolü altına almanın yanı sıra, toplumsal olarak da ülke genelinde söz sahibi bir yönetim haline geldi. Bu süreçte Kürtlere daha önce tanınmamış bazı hakların verilmesi ise, onların sistem içinde vatandaşlık temelinde yer almalarının amaçlandığı şeklinde yorumlanıyor.

Ekonomik olarak ise belki de mevcut yönetimin kaderini belirleyecek bir dönüm noktasının geçildiği söylenebilir. Yönetimi ele aldıkları bir yıldan bu yana, dış yardımlar haricinde neredeyse herhangi bir geliri olmayan Suriye Hükümeti'nin, petrol ve doğal gaz gelirleri sayesinde ekonomiyi yeniden inşa sürecini hızlı bir şekilde başlatması ve ülkedeki üretimin daha önce mümkün olmayacak bir hızla faaliyete geçmesi beklenebilir.

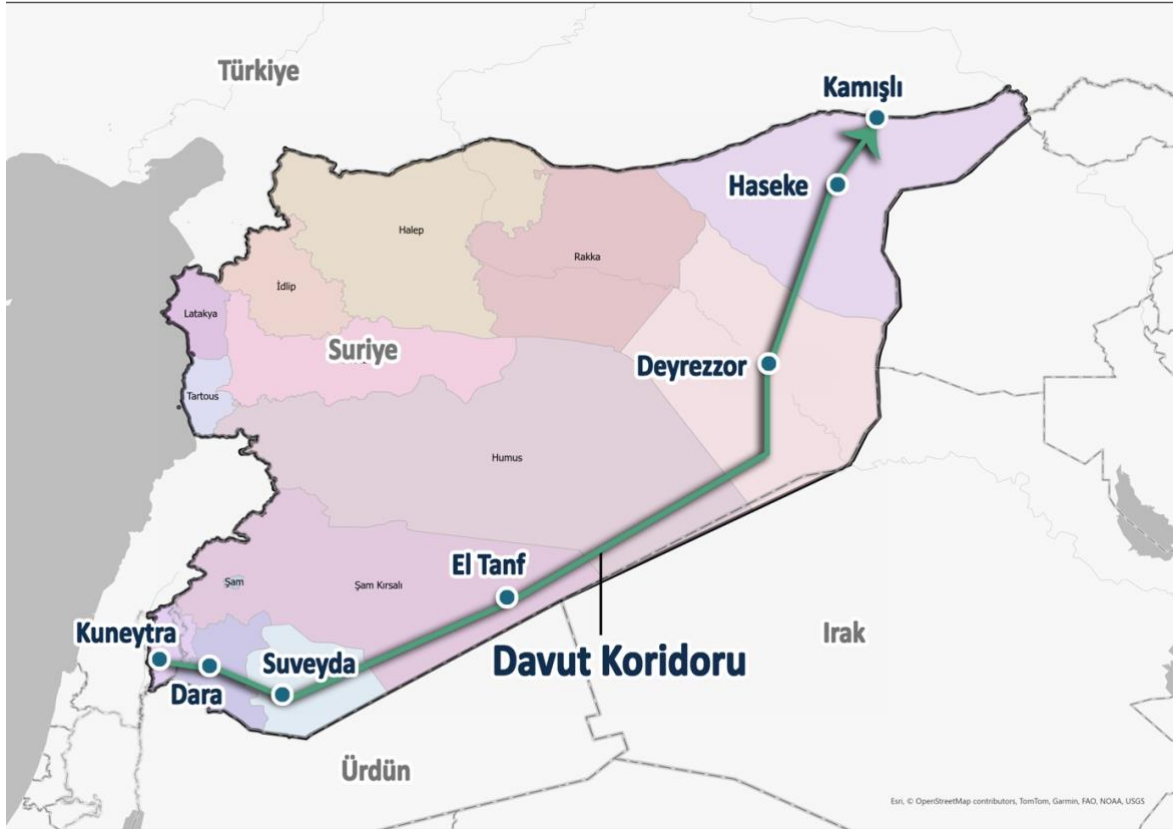
Güvenlik açısından da her an saldırı beklenebilecek önemli bir cepheden kurtulan Suriye Yönetiminin, çabalarını yeniden yapılanma hamlelerine daha kararlı şekilde yoğunlaştırması öngörülebilir.

Ayrıca kuzeybatı bölgelerinde prestij ve özgüven açısından da önemli böylesi bir kazanım sağlayan yönetimin, yıl içinde güneydeki problemleri bölgelere yönelik olarak, İsrail güçlerinin fiziksel olarak mevcudiyetinin bulunduğu bölgeler hariç, yeni operasyonlar yapması sürpriz olmaz.

Suriye içinde çok önemli sonuçlar doğuracak bu gelişmenin, aslında bölge geneline de etkileri olacaktır.

Suriye'deki son durum Suudi Arabistan'ın, ABD'nin de desteğiyle son dönemde siyasi ve ekonomik olarak yoğun rekabet içinde olduğu Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) karşısında aldığı önemli bir galibiyet olarak görülebilir. Zira BAE, İslamcı olarak nitelediği Ahmet el Şara yönetimine karşı, bölgedeki diğer bazı alanlarda da ortak hareket ettiği İsrail'in de desteğiyle, aralarında Kürtlerin de bulunduğu ayrılıkçı unsurların arkasında durmaktaydı. Suudi Arabistan ise Şara Yönetimine desteğini her fırsatta vurgulamakta ve sıklıkla bir araya gelerek ekonomik ve siyasi açıdan yardım etmekteydi. İran tehdidinin azalmasıyla birlikte Suudi Arabistan; Yemen, Sudan ve Somali gibi ülkelerde siyasi ve askeri açıdan; yabancı sermaye için bölgesel merkez olma hedefinde ise ekonomik açıdan Birleşik Arap Emirlikleri ile giderek sertleşen rekabette önemli bir avantaj elde etmiş görünüyor.

Bu gelişmeden bir sonuç da İsrail'e çıkıyor. Kısa süre önce İsrail'in Suriye içinde, “Davut” ya da İbrahim” Koridoru olarak adlandırılan bir projesi olduğundan gayri resmî olarak bahsedilmekteydi. Söz konusu Koridor, İsrail'in işgal ettiği Golan Tepelerinden başlayarak Suriye'nin güney ve doğu bölgelerinden ilerleyecek ve kuzeydoğudaki Kürt bölgesi ile birleşecekti. Bu çerçevede rota, Kuneytra, Daraa, Suveyda, El Tanf üzerinden SDG kontrolündeki Deyrezzor, Haseke ve Kamışlı'ya uzanıyordu. Bu şehirlere bir bütün olarak bakıldığında Koridor'un, İran'ın lojistik hatlarını kesmeyi, petrol, su ve tarım kaynaklarını kontrol etmeyi ve etnik/siyasi özerklik bölgeleri oluşturmayı amaçladığı anlaşılmaktaydı.

Kaynak: Sercan Sevgili görselleştirmesi

Daha önce de kısaca bahsedildiği gibi İsrail'in bölgedeki kontrolsüz ve yıkıcı tavrından ABD'nin memnun olmadığı anlaşılıyor. ABD'nin Suriye'deki son gelişmelerdeki tavrının, Suveyda'daki ayrılıkçı Dürzi grupları destekleyen, Suriye içinde SDG'nin son operasyonlar öncesinde kontrol ettiği toprakları da kullanarak bir koridor kurmayı amaçladığı söylenen İsrail'e verdiği bir mesaj olduğunu söylemek çok da mantıksız olmayacaktır.